

Zo ging dat

in Kerniel in 1841 en 1852: *Alle onbetaemelijkheid op het oxael wordt beteugeld en bestraft*

Eén van de belangrijkste stukken in het archief van de kerkfabriek van Kerniel, is het verslagregister van de raad en van het bureel der kerkmeesters voor de periode 1835-1857. Het wordt bewaard in het Rijksarchief te Hasselt, als nummer 7 van het *Oud kerkarchief van Kerniel*.

Het register bevat vooral verslagen van zakelijke vergaderingen, waarin de leden van de raad en van het bureel zich buigen over de jaarlijkse begroting en rekening van de kerkfabriek, of verslagen van de jaarlijkse herverkiezing van de kerkbestuurders. Uitzonderlijk komen in de verslagen ook andere onderwerpen aan bod, onderwerpen die een kijk bieden op ogenschijnlijk onbelangrijke aspecten van het kerkelijk leven in de parochie, maar die voor de betrokkenen wellicht helemaal niet zonder belang waren. Eén van die dingen die pastoor Schuermans van Kerniel jarenlang bezighielden, was de onrust op het doksaal in zijn kerk, en met name op zondagen en feestdagen, als de kerk vol zat.

In Kerniel had zich de gewoonte ontwikkeld dat niet alleen de organist die het orgel bespeelde, en de blazer die de blaasbalg van het orgel bediende, en de zangers van het kerkkoor zich op het doksaal ophielden. Vond men dat men van op het doksaal een beter zicht had? Of was het een gewoonte van een bepaalde groep om zich samen op het doksaal te nestelen en daar buiten de kritische blikken van anderen de Latijnse

erediensten op een minder vervelende wijze door te komen? Wat ook de reden was, feit was dat een aantal parochianen het aangenamer vond de diensten te volgen van op het doksaal dan van in de kerk, en dat was de pastoor een doorn in het oog.

In 1841 zat de zaak de pastoor zo hoog, dat hij het onderwerp ter sprake bracht toen de deken van Borgloon op 14 oktober zijn parochie bezocht. De pastoor had een en ander voorbereid, en toen de deken na de mis een vergadering van de kerkmeesters voorzat, bracht hij een nieuw reglement te berde, waarvan hij hoopte dat het een einde zou maken aan *de hinderpalen welke op den opschaal in de kerk spruijten door de personen welke zich daar begeven en niet deel maken van den zangkoor*. Hun gedrag, zo vonden ook de kerkmeesters, was niet te rijmen met de wens om de erediensten *zoo plegtig doenelijk* te laten verlopen.

Vandaar dat een reglement werd aangenomen, waarbij de toegang tot het doksaal strikt gereserveerd werd voor enerzijds de door de pastoor aangestelde zangers, en anderzijds voor de parochianen die jaarlijks op voorhand vijf frank zouden betalen voor dat voorrecht. Vijf frank was in 1841 een heel bedrag, en wellicht was het kerkbestuur van mening dat parochianen die alleen voor hun plezier de trappen naar het doksaal beklommen, daar door deze financiële

drempel van af zouden zien. Om geen misverstanden te laten bestaan over wie wel en wie niet op het doksaal mocht komen, zou nog dezelfde dag een lijst uitgehangen worden met de namen van allen die het recht hadden de erediensten van daar uit te volgen.

Ondanks het feit dat dit reglement uitgevaardigd was op het gezag van de kerkmeesters, van de pastoor en van de deken, leidde het op termijn niet tot het gewenste effect. In 1852 maakte de pastoor immers van de officiële oprichting van het Sint-Ceciliakoor gebruik om in het reglement van zijn zangkoor een bepaling over de toegang tot het doksaal op te nemen. Tot meerdere zekerheid werd ook dit reglement in het verslagregister van de kerkraad ingeschreven, bij het verslag van de vergadering van de eerste zondag van april 1852.

Uit het reglement blijkt dat het koor opgericht werd door de pastoor en de koster, samen met tien kerkzangers. Nieuwe leden konden pas toetreden nadat zij eerst door de pastoor toegelaten waren, en vervolgens door de bestuurscommissie met meerderheid van stemmen aangenomen waren. Bij hun opname in de vereniging betaalden nieuwelingen een entreegeld van twee frank. Ereleden, die dezelfde procedure moesten doorlopen, betaalden jaarlijks twee frank aan de vereniging (art. 9).

Oefening baart kunst, zo wisten de kerk-

zangers van Kerniel, en daarom legden zij in hun reglement vast dat ieder lid verplicht elke oefening of repetitie moest bijwonen (art. 4). Toonkunst en dictie, *alsmede maet en accord* mochten voor de geoefende zangers van het Sint-Ceciliakoor geen geheimen meer hebben (art. 3). Dag en uur van de repetities werden door de bestuurscommissie vastgesteld (art. 2).

Het koor werd bestuurd door een commissie van zes leden. Om de drie jaren, op 22 november, zouden er verkiezingen gehouden worden om de bestuurscommissie te vernieuwen. De zes bestuurders kozen vervolgens onder elkaar een president, een directeur, een secretaris, een penningmeester en twee raadsleden (art. 1). De kas, die gespijsd werd met de lidgelden en eventuele boeten (art. 7 en 10), werd beheerd door de penningmeester en de secretaris. Jaarlijks gaven zij de leden na de hoogmis van 22 november inzage in het kasboek, en brachten zij verslag uit over *de gesteldheid der kas*. De president moest dan het kasboek controleren om de penningmeester en de secretaris vervolgens kwijting te geven voor hun beheer. Op dezelfde vergadering gaf de president lezing van de ledenlijst en van het overzicht van de muziekstukken en zangboeken die aan het koor toebehoorden (art. 12).

Naast de eenmalige toelatingspremie

van twee frank, betaalden de zangers wekelijks twee centiemen voor de verenigingskas (art. 5). Wie afwezig bleef bij een repetitie van het koor verbeurde vijf centiemen aan de koorkas (art. 4), en wie de jaarlijkse hoogmis ter ere van Sint-Cecilia verzuimde, moest zelfs 25 centiemen betalen (art. 11).

Alleen leden van het koor zouden voortaan de eredienssten nog van op het doksaal mogen volgen. Anderen die tijdens een kerkdienst op het doksaal wilden, moesten daarvoor vijf centiemen in de kas van het zangkoor storten, en zelfs tien centiemen op bijzondere hoogdagen (art. 6). Eventuele *onbetaemelijkheid op het oxael* zou door het bestuur van het zangkoor bestraft worden. Wie op dit vlak niet onmiddellijk de nodige inschikkelijkheid zou betonen mocht er zich aan verwachten *wezenlijk gestraft* te worden *met eene geldboete door den president te bepaelen* (art. 8).

De jaarlijkse hoogdag van het koor was 22 november, de feestdag van de patroonheilige, Sint-Cecilia. Die dag werd gevierd met een plechtige hoogmis, waarin alle leden verwacht werden (art. 11). Na de hoogmis, de controle van de kas, en eventueel de verkiezing van een nieuw bestuur, wachtte de leden wanneer de kas dat toeliet een feestmaaltijd (art. 13). De opstellers van het reglement vergaten niet aan de bepalingen over het jaarlijkse feest toe te voegen dat

de deelnemers zich bij die gelegenheid moesten wachten voor *dronkenschap, lastering, twist en schending*.

Tekstuitgave: Rijksarchief Hasselt, *Oud kerkarchief van Kerniel*, nr. 7: *reglement op de toegang tot het doksaal, 1841, en reglement van het kerkzangkoor, 1852*.

De kerkmeesters der gemeente Kerniel, wettiglijk vergaderd in het dekenlijk visiet van den 14 octobre 1841, tegenwoordig de heeren Jan Groenendaels, president, Timmermans Hendrik, Groffils Robert en Schurmans Willem. Gelet hebbende op de hinderpalen welke op den opschaal in de kerk spruijten door de persoonen welke zich daar begeben en niet deel maken van den zangkoor; overwegende dat de Gods eere dingsten zoo plegtig doenlijk moeten plaats hebben, hebben goedgevonden gelijk wij bij deze goedgevinden:

1. Niemand zal den voorschreven opschaal gratis mogen beklimmen dan de door den eerwaarden heer pastoor aengenomen zanger.
 2. Degene echter, die daar hunne kerkplaats zouden willen verkiezen, zullen jaarlijks bij anticipatie betalen aen den tresorier vijf franken in voordeel van het fabrijk.
 3. De tegenwoordige zal uitvoerbaar zijn datum heden 14 octobre en zal er eene lijst worden aengeplakt dragende degenen welke zullen zijn aengenomen.
- Getekend: R. Groffils, H. Timmermans,*

J. Groenendaels, J. Winkelmans, W. Schuermans.

Gezien en goedgekeurd door den fabrikraad.

Getekend: P. Reweghs, J. Berden, J. Winkelmans.

Reglement van het Sint-Ceciliakoor

Reglement over de inrigting, het beheer en bestuur van het genootschap der kerkzangers te Kerniel, onder spreuk **Ad honorem dei que gloriam**, en bescherming der heilige maegd en martelaresse **Caecilia**.

Art. 1

Eene commissie gekozen uit de primitieve leden van het genootschap is belast met het beheer en bestuur van het zelve. Die commissie zal bestaan uit zes leden. Zij zal in haer midden kiezen een president, een directeur, twee raedsleden, een secretaris en een penningmeester. Alle kiezingen geschieden bij meerderheid van stemmen. Die commissie zal alle drie jaar herkozen of vernieuwd worden op 22 november.

Art. 2

De bepalingen der dagen en uren voor de zangoeffening en repetitien behoort aen de beheerende commissie, na de saengaende gehoord te hebben het advies des directeurs.

Art. 3

De leden des genootschaps zijn gehouden te zorgen dat zij in de toonkunst en de echte uitspraak der woorden, alsmede in maet en accord genoegzame kennis bekennen.

Art. 4

Elk medelid is gehouden iedere zangoeffening en repetitie bij te wonen onder verbuete van vijf centiemen boete voor elke afwezigheid. Drie achtereenvolgende absentien kunnen als eene demissie beschouwd worden, na eerst gehoord te hebben het advies der commissie.

Art. 5

De leden zijn verplicht elke zondag tijdens de hoogmisse te storten eene toelage van twee centimen, zoo wel de af als aanwezigen.

Art. 6

De vrije opgang tot het oxael is aen de

leden des genootschaps bij beraedslaging der kerkmeesters verzekert. Alle andere personen welke zich op het oxael verlangen te plaetzen onder de kerkelijke diensten, zullen ten voordeel van het genootschap moeten storten vijf centiemen, te verhoogen tot tien op eenige uitgezonderde dagen.

Art. 7

Het is aen den penningmeester kassier opgedragen te zorgen van de inzameling der toelagen gemeld in de artikelen 5 en 6, en de boeten uitgesproken bij artikels 4, 8, 11 en 13, mede ook met de invordering der premien gemeld bij artikel 9. Alle deze gelderen zal hij verzamelen en storten in eene speciale kas, en deze bediening gratis uitoefenen. Het beloop van elke storting en van iederen uitgaf zal op eene livret bij orde van nummers en dagteekening worden geconstateerd. Dit kasboek zal den kassier en secretaris gecertificeerd zijn.

Art. 8

Alle onbetaemelijkheid op het oxael wordt door de commissie van bestuur beteugeld en bestraft. De dader die zich niet seffens onderwerpt, zal met eene geldboete door den president te bepaelen, wezenlijk gestraft worden.

Art. 9

Niemand kan bij het genootschap aengenomen worden zonder de toestemming van den heer pastoor. Deze zal de recipiendaris aen de commissie voorstellen, om met meerderheid van stemmen aengenomen te worden, mits voor af te betalen de premie bepaeld op twee francs. Eveneens zullen er ook eereleden mogen aengenomen worden, op voorstelling van den heer pastor, mits eene jaarlijksche premie van twee francs.

Art. 10

Alle ontvangsten door den penningmeester en secretaris in het kasboek bestatig naer luid van artikel 7, maken het fonds des genootschap. Uit het zelve zullen aengekocht worden de noodige zangboeken en muziekstukken voor het zangerenchoor. Die voorwerpen zullen niemand personeel toebehooren, maer zullen der geheele maetschappij altijd bij blijven.

Art. 11

Op den feestdag der Heilige Caecilia, beschutster des genootschap, zal er door de zorg der commissie eene

solemmele hoogmis met groote plegt gezongen worden, in welke alle leden zullen moeten tegenwoordig zijn, onder verbuete eener geldstraf van vijf en twintig centiemen, en hier aen geldt geene verschooning dan ziekte of ander wettig beletsel door de commissie waerlijk erkend en bevestigd.

Art. 12

Na de hoogmis op 22 november zullen de kassier en secretaris aen het genootschap verslag doen over de gesteldheid der kas, het kasboek vertoonen, en door den president jaarlijks doen arresteren, de officiële lijst der leden openslaen en voorlezen, en het repertorium van alle boeken, zang en muziekstukken bekend maken. In alle mogelijke en onvoorziene gevallen zal de beheerende commissie beslissen.

Art. 13

Om voortgang, eendragt en volharding des te meer te bevorderen, zal de commissie van bestuur, indien de kas het toelaet, een gastmael bepaelen, waertoe de leden ter meerdere verbroedering zullen genoodigd worden, en onderling met elkander maetschappelijk op het gemeene fonds zullen verkeerren.

Men wachte zich alsdan voor dronkenschap, lastering, twist en schending.

Aldus bepaeld, vastgesteld en geteekeend om te moeten achtervolgd worden door alle leden van het genootschap.

Te Kerniel op zondag 3 april 1852.

De leden
geteekeend

W. Schuermans, pastoor
M. Carnotensis, koster
J. Schobben
J. Reweghs
N. Poncelet
H. Schraenen
L. Berden
R. Groffils
P. Groffils
J. Berden
J. Thijs
J. Cornotensis